

lit. b), tak i důvodová zpráva. Neměl-li tedy dovolatel nároku na odpočivné požitky ani ze zákona ani ze smlouvy, ani podle zvyklostí, nemůže se shora citovaného zákona dovolávat, to tím méně, když dle zjištění nižších soudů žalobce až do podání žaloby a potom i dále nepřerušeně jest jako volák ve službě u žalovaného.

Čís. 2568.

Nelze žádati náhradu za to, že prý se zmenšila cena zapůjčené lenošky tím, že v ní někdo zemřel. Jde tu pouze o zmenšení ceny osobní oblíby.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1489/22.)

Žalobce (čalouník) zapůjčil žalované lenošku, již používal pak manžel žalované a také v ní zemřel. Po vrácení lenošky v poškozeném stavu domáhal se žalobce zaplacení celé hodnoty lenošky, ježto prý se stala bezcennou tím, že v ní zemřel manžel žalované a jest proto neprodejnou. **Procesní soud** první stolice přiznal žalobci pouze odškodnění za poškození lenošky, **odvolací soud** uznal dle žaloby.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dle §u 1323 obč. zák. má žalobce proti žalované nárok, by poškozenou lenošku uvedla v předešlý stav. Dle znaleckého posudku jest to možno a vyžaduje to nákladu 1200 Kč. Právem tudíž odsoudil první soud žalovanou k zaplacení této částky po srážce již zaplacených 500 Kč. Minění odvolacího soudu, že žalovaná jest povinna, nahraditi žalobci též další škodu, kterou trpí tím, že se lenoška stala neprodejnou, protože na ní zemřel manžel žalované, nelze přisvědčiti. Byla by sice dle §u 979 obč. zák. povinna, nahraditi i škodu nahodilou, kdyby k ní byla dala podnět protiprávním jednáním (§ 965 obč. zák.), avšak zpravidla jest škodu nahraditi podle obecné ceny věci, to jest dle užitku, ježž věc dle času a místa obvykle a vůbec vydává. Že tato cena lenošky nebyla zmenšena tím, že někdo na ní zemřel, jest jasno. Jest sice možno, jak míní odvolací soud, že mnohý by se štilil, používati lenošky, o které ví, že v ní zemřel člověk, ale tato okolnost nemůže přijíti v úvahu s hlediska obecné ceny lenošky, nýbrž jen s hlediska ceny osobní oblíby. Za tuto lze dle §u 1331 obč. zák. žádati náhradu jen, byla-li škoda způsobena činem v trestním zákoně zapovězeným nebo spáchaným ze svévole a škodolibosti. Těchto předpokladů zde není a jest tedy nárok na náhradu této škody, i kdyby tu byla, vyloučen.

Čís. 2569.

V úpadkovém řízení dlužno zpravidla uplatňovati odpůřčí nárok žalobou na plnění do úpadkové podstaty. Jest však přípustna i pouhá žaloba určovací, ale jen za podmínek §u 228 c. ř. s.

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1540/22.)

Žalované firmě byl dne 29. listopadu 1920 zastaven psací stroj dlužnicí, o jejímž jmění bylo dne 14. ledna 1921 zahájeno řízení vyrovnací a napotom na ně vyhlášen úpadek. Žalobu správce úpadkové podstaty, by zastavení psacího stroje bylo vůči úpadkovým věřitelům prohlášeno bezúčinným, procesní soud první stolice zamítl, odvolací soud jí vyhověl. Důvody: Odvolací soud sdílí názor prvního soudu pouze potud, že nelze mluvit o uhasnutí dobrovolného práva zástavního k psacímu stroji úpadkyně dne 29. listopadu 1920 zřízeného, ve smyslu Šu 12 konk. ř., neboť důvody napadeného rozsudku správně poukazují k tomu, že § 12 konk. ř. má na mysli exekuci uhrazovací nebo zajišťovací jakožto důvod práva oddělného a to jest norma zcela výjimečná, prohlašující toto právo oddělné za zaniklé tehdy, bylo-li ho nabyto v 60 dnech před uvalením úpadku, kdežto z pravidla práva oddělná nejsou vyhlášením úpadku dotčena (§ 11/1 konk. ř.). Onoho výjimečného ustanovení o zániku práv exekučních nelze tedy na dobrovolnou zástavu obdobně použiti (§ 7 obč. zák.). Také v tom shoduje se soud odvolací se soudem první stolice, že v tomto případě dlužno posunouti 60denní lhůtu před vyhlášením úpadku v §§ 12 a 30 konk. ř. zmíněnou o týž počet dnů před zahájením předchozího řízení vyrovnacího, jak § 2 (2) konk. ř. výslovně ustanovuje, tak, že by ona rozhodná doba pro použití zde v úvahu přicházejícího Šu 30 konk. ř. počínala běžeti již od 19. listopadu 1920, poněvadž vyrovnací řízení dne 18. ledna 1921 zahájeno bylo a tak zastavení psacího stroje (dne 29. listopadu 1920) do rozhodné doby již spadá. Odvolací soud nesouhlasí však s výkladem Šu 30 konk. ř., jak jej první soud na spor použil. Na rozdíl od absolutního zániku práva oddělného dle Šu 12 konk. ř. mají § 31 a 30 konk. ř. na mysli pouze relativní bezúčinnost zajištění neb uspokojení věřitele úpadcem vůči úpadkovým věřitelům. Poněvadž správce úpadkové podstaty v odvolání již jen relativní bezúčinnost ve smyslu Šu 30 (1) a Šu 31 (2) konk. ř. uplatňuje, stačí přezkoumati věc pouze v tomto směru. Žalovaný nabyl zajištění pohledávky ruční zástavou ve smyslu Šu 451 obč. zák., neboť k důvodu zástavního práva, totiž k mimosoudnímu smíru, prokázanému dopisem jeho právního zástupce, přistoupilo i hmotné odevzdání zástavy, totiž uložení stroje u téhož právního zástupce. Toto zajištění stalo se dne 29. listopadu 1920, tedy v době rozhodné (viz shora) a to v době, kdy neměl žalovaný nyní věřitel nároku na zajištění, nemaje v rukou exekučního titulu, neboť rozsudku pro zmeškání domohl se teprve dne 14. ledna 1921, pročež nemohl dosíci ani exekuce ku zajištění. Že pak zastavením psacího stroje oproti druhým věřitelům byl zvýhodněn, podává se z prosté úvahy, že oni spokojiti se musí se zařaděním svých pohledávek do tříd úpadkových věřitelů a s přikázáním nízké kvoty v úpadku, kdežto, kdyby byli vedli exekuci na psací stroj, jenž teprve v den zástavy do majetku úpadkyně se dostal, rovněž ničeho by nezískali, poněvadž by v té době nabytá exekuce dle Šu 12 konk. ř. zanikla. Naproti tomu postavení žalovaného nyní věřitele vůči nim také proto jest příznivější, že tu § 12 konk. ř. neplatí a stroj v úpadkovém inventáři uvedený, o nějž jde, v tomto sporu vzhledem k fakturované ceně obou psacích strojů 12.030 Kč k zajištění jeho pohledávky 3.633 Kč

zhruba stačí. Tím dány jsou veškeré podmínky odpůrčího nároku ve smyslu Šu 30 čís. 1 konk. ř., při čemž dle vysvětlivek (Denkschrift) úmysl úpadcův a vědomost smluvníka jeho o úmyslu tom vůbec v úvahu nepřichází a žalovaný jen tehdy bezúčinnosti právního jednání ubrániti by se mohl, kdyby dokázal, že se mu objektivní výhody vůbec nedostalo. Takový důkaz ve sporu proveden nebyl a jest zřízení dobrovolné zástavy vůči úpadkovému věřitelstvu, správcem úpadkové podstaty zastoupenému, relativně bezúčinná a žalobní nárok důvodným. Když takto bezúčinnost byla doličena, odpadá potřeba zabývati se bezúčinností ve smyslu Šu 31/2 konk. ř.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu.

D ů v o d y:

Dovolání ovšem není v právu, dovozujíc, že žalovaná, měla-li nárok na zaplacení pohledávky, ježto pohledávka byla splatná již dávno před počátkem 60denní lhůty Šu 30 konk. ř., měla tím spíše nárok na její zajištění a že proto nelze říci, že dosáhla zajištění, na které neměla nároku. Splatnost pohledávky nedává o sobě věřiteli práva na zajištění; věřitel se může domáhati zajištění jen, je-li dlužník zavázán smlouvou nebo zákonem, by věřiteli jistotu dal. Zákonný závazek, dluh zajistiti, nepřichází tu v úvahu. Smluvního nároku na zajištění nabyla žalovaná teprv ujednáním, k němuž dle nesporného přednesu došlo dopisem ze dne 24. listopadu 1920. Tato úmluva spadá do rozhodné doby Šu 30 konk. ř. Žalovaná dosáhla tedy ve lhůtě 60 dnu před zahájením vyrovnávacího řízení (§ 30 a § 2/2 konk. ř.) zajištění, na které před tím nároku neměla, a tím jest dána skutková podstata Šu 30 čís. 1 konk. ř. Že obdrží ze zástavy více, než co by obdržela v úpadku, žalovaná nepopírá. Avšak žalobce se domáhá žalobou pouze výroku, by zastavení stroje bylo vůči úpadkovým věřitelům prohlášeno bezúčinným, nežádaje zároveň výroku, že žalovaná jest povinna, by stroj, jí do zástavy daný, vydala do úpadkové podstaty. Žaloba jest tedy žalobou určovací. § 12 odp. ř. nařizuje ovšem jen o odpůrčích žalobách mimo úpadek, že musí obsahovati žádání, v jakém rozsahu a jakým způsobem má žalovaný něco plniti nebo trpěti pro uspokojení věřitele, kdežto konkursní řád nemá takového ustanovení o odpůrčích žalobách v řízení úpadkovém. § 39 konk. ř. označuje však jako obsah odpůrčího nároku, že to, co odporovatelným jednáním z úpadcova jmění ušlo nebo bylo prodáno nebo čeho se tím zřekl, musí býti plněno do úpadkové podstaty; není-li to možno, jest dáti náhradu. Odpůrčí nárok jest tedy i v úpadkovém řízení nárokem na plnění, bezúčinnost právního jednání jest jen předpokladem odpůrcova závazku k plnění. Z této podstaty odpůrčího nároku plyne, že i v řízení úpadkovém má zpravidla býti žalováno na plnění a to do úpadkové podstaty dle předpisů §§ 39 a 40 konk. ř. Poněvadž však konkursní řád nevylučuje odpůrčích žalob určitých, dlužno i tyto pokládati za přípustné, ale jen dle obecných předpisů Šu 228 c. ř. s., ježto konkursní řád v té příčině nemá zvláštních předpisů. Žalobce by musel tedy prokázati zvláštní okolnosti, které vyžadují, by bezúčinnost zástavy byla co nejdříve zjištěna a to dříve, než

bude podána žaloba na plnění. Takových okolností žalobce vůbec neuvádí a ani ze spisů nijak nevyplyvá, že má zájem na tom, aby byla bezúčinnost zástavy dříve zjištěna, než by bylo uznáno, že žalovaná jest povinna stroj vydati. Podaná žaloba určovací není tedy po zákonu odůvodněna. Zájem na zjištění jest materiálním předpokladem nároku na zjištění a bylo proto k tomu, že ho tu není, přihlížeti z moci úřední, ač nedostatek zájmu nebyl žalovanou namítán. S tohoto právního hlediska jest dovolání opodstatněno a bylo proto uznáno, jak shora jest uvedeno.

Čís. 2570.

Ochrana Šu 10 nař. ze dne 14. září 1854, čís. 238 ř. zák., netýká se předmětů, jež jsou přechodně v blízkosti dráhy.

Nevztahuje se jmenovitě na vůz stojící na nádraží vedle koleje a zboží na něm naložené ani na zboží ze železničního vozu dosud nevyložené. Dráze nelze přičítati za vinu, že odstavila vůz na blízkou kolej, souhlasil-li s tím příjemce (zasílatel nebo povozník jako jeho zástupce).

(Rozh. ze dne 2. května 1923, Rv I 1572/22.)

Pro žalobce došel na stanici určený vagon konopí, jež dráha odstavila na vážní kolej. Při vykládání zboží, jež speditér V. předsevzal na vážní koleji, prohlásiv, že si nepřeje, by vagon byl odsunut na vzdálenější kolej, zalétla z lokomotivy, jedoucí po vedlejší koleji, do konopí jiskra a zapálila je. Žalobě proti dráze o náhradu škody *p r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e* vyhověl. *D ů v o d y*: Zboží bylo, když vznikl požár, příjemcem již převzato, dráha neručí tudíž již na základě převzaté dopravy (čl. 395 obch. zák., § 76 žel. dopr. ř. ze dne 13. května 1921, čís. 203 sb. z. a n.). Dráha ručí však na základě všeobecných ustanovení Šu 1293 násl. obč. zák. (min. nař. ze dne 14. září 1854, čís. 238 ř. zák. § 10). Požár vznikl nesporně zaletováním jisker z lokomotivy, která jela po sousední koleji, kdežto vůz stál na hlavním nádraží na koleji, kde jest váha. Zaletování jisker z lokomotivy nelze považovati za vyšší moc (§ 1311 obč. zák., čl. 395 obch. zák.). Žalovaná je tudíž povinna škodu nahraditi. *O d v o l a c í s o u d* žalobu zamítl. *D ů v o d y*: Právem doličil prvý soud, že dráha ze smlouvy dopravní neručí, poněvadž požár vznikl až při vykládání konopí z vagonu, když byla zásilka odebrána a dovozně zapláceno, tedy když nárok ze smlouvy nákladní podle Šu 97 (1) žel. dopr. ř. již zanikl. Po názoru odvolacího soudu neručí dráha ani podle Šu 1293 a n. obč. zák. ani podle Šu 10 min. nař. ze dne 14. září 1854, čís. 238 ř. zák., neboť chybí předpoklady i toho i onoho. Vinu dráhy (§ 1294 obč. zák.) shledává žalobkyně v tom, že nepřistavila vůz na kolej lokálky, nýbrž na kolej, která byla vydána nebezpečí, čímž prý porušila i smluvní povinnost. Jest však zjištěno, že speditér, který zásilku pro adresátku přijímal, prohlásil, že si nepřeje postavení vozu na lokálku, že si jej vyloží na koleji, na které stál a že proto tam vůz zůstal. Vyhověla tedy dráha dispoici, kterou ji dal k tomu oprávněný a věci znalý příjemce zboží a proto